

Arbowet en aansprakelijkheid voor opdrachtgever en opdrachtnemer

Inhoud

Inleiding	3
1 Veiligheidsafspraken bij uitbesteding van werkzaamheden	4
1.1 De risico's waarover afspraken gemaakt moeten worden	4
1.2 De veiligheidsafspraken concreet vastleggen en handhaven	5
2 De verantwoordelijkheid van de betrokken partijen	7
2.1 De herkenbaarheid van de betrokken partijen	7
2.2 De verantwoordelijkheid en inspanningsverplichting van de betrokken partijen	9
3 Wet- en regelgeving	12
3.1 Burgerlijk wetboek	12
3.2 Arbowet en Arbobesluit	13
3.3 Overige wetgeving	14
4 Contracten en certificering	15
4.1 Contracten en overeenkomsten	15
4.2 Bedrijfscertificering	16
Verwijzingen naar meer informatie	19

Opdrachtgever
VBNE, werkgroep Arbo en
Veiligheid

Uitvoering
Jan Polman
Polman Arbo & Veiligheid
Buitenruimte

POLMAN
arbo & veiligheid buitenruimte

Maart 2017

Foto's
Jan Polman

Vormgeving
Mariëtte Boomgaard,
Ocelot Ontwerp

Druk
Flyeralarm B.V.

Inleiding

Veel werkzaamheden in bos- en natuurterreinen worden uitbesteed. Er is dan sprake van een opdrachtgever – opdrachtnemerrelatie. Deze twee partijen maken een overeenkomst over de prijs en het resultaat van de werkzaamheden. Hierin zullen ook over de veiligheidsaspecten duidelijke afspraken gemaakt moeten worden. Maar wie is op welk moment waarvoor verantwoordelijk? En waarover moeten veiligheidsafspraken gemaakt worden? Deze brochure geeft daarover inzicht en geeft de noodzakelijke informatie voor een praktische invulling daarvan. De inhoud richt zich op zowel de opdrachtgever als op de opdrachtnemer.

Het eerste deel van deze brochure gaat over welke risico's voorafgaand aan het uitbesteden van de werkzaamheden benoemd

moeten worden. Dit zijn niet de reguliere maar juist de bijzondere risico's waarmee een aannemer onvoorzien mee te maken kan krijgen. Dit en de veiligheidsmaatregelen moeten dan ook duidelijk in de aanbesteding vastgelegd worden.

Vervolgens worden de kenmerken van de diverse partijen omschreven. Hiermee wordt duidelijk in welke hoedanigheid men verkeert; werkgever, opdrachtnemer, zelfstandige zonder personeel of werknemer. In een overzicht krijgt iedere partij zijn verantwoordelijkheid en inspanningsverplichting toegewezen. Het laatste deel beschrijft in het kort welke wet- en regelgeving van toepassing is. Plus informatie over de mogelijke contractvormen en de diverse bedrijfs certificeringen die in de bos- en natuursector voorkomen.

1 Veiligheidsafspraken bij uitbesteding van werkzaamheden

Voordat de uit te besteden werkzaamheden worden uitgevoerd moeten afspraken over de veiligheid gemaakt zijn, met name over de bijzondere risico's, en voordat over de prijs onderhandeld wordt. Bepaalde veiligheidsmaatregelen kosten immers geld en zijn dus van invloed op de prijsafpraak van de gehele aanbesteding.

De opdrachtgever moet het initiatief nemen en de vorm waarin de afspraken vastgelegd worden aandragen. Ook kan de opdrachtgever al aangeven dat alleen aan bedrijven met een bepaalde bedrijfscertificering de werkzaamheden gegund worden.

De opdrachtgever kan concrete veiligheidsvoorschriften geven, maar hij kan ook de concrete uitwerking en de invulling daarvan overlaten

aan de opdrachtnemer. De opdrachtnemer moet dan wel voor aanvang van het sluiten van de overeenkomst aangeven op welke wijze hij dit tijdens de uitvoering gaat doen.

1.1 De risico's waarover afspraken gemaakt moeten worden

De opdrachtgever zal met name de 'bijzondere risico's' moeten melden of aangeven hoe deze beheerst moeten worden. Hij is meestal beter bekend met de plaatselijke gevaren en omstandigheden dan dat de opdrachtnemer dat is.

- ▶ **Met de motorzaag bomen vellen kent risico's. Deze risico's en veiligheidsmaatregelen zijn over het algemeen hetzelfde. Dus zijn er bij deze werkzaamheden geen bijzonder risico's. Maar weet de opdrachtgever dat de te vellen bomen langs een drukke weg staan, of bij een bezoekerscentrum, dan zijn er bijzondere risico's. Hij zal dit in de aanbesteding moeten melden of concrete veiligheidsmaatregelen geven.**

De reguliere risico's en de daarbij horende veiligheidsmaatregelen vult de opdrachtnemer altijd zelf in.

De juiste aanpak van de bijzondere risico's is sterk afhankelijk van de aard en omvang van die risico's. Maar ook het kiezen van een opdrachtnemer voor de werkzaamheden kan hierop van invloed zijn. Een gerenommeerd bedrijf dat veel ervaring heeft met de betreffende bijzondere risico's is wat anders dan een kleine aannemer die af en toe een keer wat werk in het bos verricht. Het is aannemelijk dat een gerenommeerd bedrijf een bijzondere risico beter zal beheersen dan een kleine aannemer. Dus kan de opdrachtgever de aanpak van de bijzondere risico's vaak doelmatiger afstemmen met een opdrachtnemer die daar inhoudelijk mee bekend is.

► **De veiligheidsmaatregelen die de bijzondere risico's beheersbaar maken richten zich vaak op de bezoekers en passanten van het werkterrein. De maatregelen zijn dan onder andere:**

- **Fysieke afzetting van de werkzaamheden**
- **Waarschuwing- of verbodsborden**
- **De tijdstippen van de werkzaamheden**

Maar ook richten de veiligheidsmaatregelen zich op de uitvoerende medewerkers van de opdrachtnemer, zoals:

- **Gebruik van geschikte machines en arbeidsmiddelen voor de terreinomstandigheden**
- **Waarschuwen en voorlichten over specifieke gevaren**
- **Werken conform specifieke veiligheidsnormen**
- **De tijdstippen van de werkzaamheden**

Voorbeelden van bijzondere risico's die zich kunnen voordoen bij de uitvoerende werkzaamheden in de bos- en natuursector staan hieronder genoemd. De specifieke knelpunten, de omgeving en de omvang van deze risico's kunnen natuurlijk zeer verschillend zijn. Al deze invloedsfactoren bepalen uiteindelijk de specifieke aanpak, en dus ook de inhoud van de afspraken.

Een aantal omstandigheden waarbij de bijzondere risico's zich voordoen:

- **Werkzaamheden langs wegen, in- en uitrijden van houtwagens en machines**
- **Opslag van hout buiten het eigen terrein, bijvoorbeeld langs de weg (invloed op het verkeer)**
- **Opslag van hout in het eigen terrein (instabiele houtstapel)**
- **Veel bezoekers op een plek; bezoekerscentrum, picknickplek, toegangswegen en paden**
- **Te verwachten vandalisme, criminaliteit en drugsafval**
- **Aanwezige veroorzakers van ziekten; vervuild water of grond, berenklaauw, wespenesten, teken, ratten(urine)**
- **Demonstraties of protesten tegen de uitvoerende werkzaamheden**
- **Draagkracht van de grond, steile hellingen en taluds**
- **Aanwezigheid van veel en gevaarlijk 'dood hout'**
- **Te verwachten aanwezigheid van oude oorlogsmunitie op de werkplek**
- **Aanwezigheid van hoogspanningsmasten en ondergrondse kabels en leidingen**

1.2 De veiligheidsafspraken concreet vastleggen en handhaven

Bij het aangaan van een overeenkomst tussen de opdrachtgever en opdrachtnemer is het noodzakelijk de veiligheidsmaatregelen waarmee de bijzondere risico's aangepakt worden goed te omschrijven. Dit kan op veel manieren met elk zijn kenmerkende kwaliteit zoals; een mondelinge afspraak, de 'achterkant van een sigarendoos', veiligheidsvoorwaarden als bijlage opnemen in het contract of in het Veiligheid & Gezondheidsplan bij cultuurtechnische of bouwwerkzaamheden.

- **Op basis van de vastgelegde afspraken kan de opdrachtgever tijdens de uitvoering van de werkzaamheden toezicht houden en, indien noodzakelijk, ingrijpen. Hoe duidelijker de afspraken zijn vastgelegd hoe beter het toezicht uitgevoerd kan worden. Maar ook bij een conflict of een ongewenste situatie zijn duidelijk vastgelegde afspraken zinvolle documenten.**

Bij het omschrijven van de noodzakelijke veiligheidsmaatregel kan de opdrachtgever ook verwijzen naar specifieke voorwaarden waarin de betreffende maatregelen staan.

Bijvoorbeeld naar de veiligheidsnormen van Tennet bij werkzaamheden in de buurt van hoogspanningsmasten of naar een publicatie voor het nemen van tijdelijke verkeersmaatregelen van het CROW.

Wanneer er geen bijzondere risico's te verwachten zijn kan verwezen worden naar de algemene voorwaarden bij boswerkzaamheden of die van de terreinbeheerder.

Gezamenlijke aanpak

De opdrachtnemer kan ook zelf de concrete invulling van de veiligheidsmaatregelen aandragen. Dit op basis van de bijzondere risico die de opdrachtgever benoemd heeft. Voordat de uitvoering plaats vindt wordt gezamenlijk de maatregelen beoordeeld en vastgesteld. Dit gebeurt tegenwoordig steeds vaker, met name bij projecten in de bouw- en infrasector. Bij een bepaalde omvang van een project moet dit zelfs conform het Bouwbesluit in het Veiligheid en Gezondheidsplan vastgelegd worden. Dit kan in de bos- en natuursector aan de orde zijn bij grootschalige grondverzetwerkzaamheden of bouw en renovatie van gebouwen.

2 De verantwoordelijkheid van de betrokken partijen

Tijdens de aanbesteding en de realisatie van werkzaamheden zijn verschillende partijen betrokken. Een ieder heeft daarbij op het gebied van veiligheid belangen, rechten en plichten. Bij een conflict of een ongewenste gebeurtenis, bijvoorbeeld een ongeval, kan men elkaar hierop aanspreken. Maar dit kan ook door de Inspectie- SZW, een verzekeringsmaatschappij of het Openbaar Ministerie.

Juist daarom is het belangrijk om van te voren goed te weten wie welke verantwoordelijkheden heeft en welke invulling daaraan geven moet worden. In dit hoofdstuk wordt dat voor de partijen in de bos- en natuursector die betrokken kunnen zijn bij de uitbesteding van werkzaamheden gegeven.

2.1 De herkenbaarheid van de betrokken partijen

Voor de betrokken partijen is het belangrijk te weten welke rechtspositie men inneemt. In het volgende overzicht staan de belangrijkste kenmerken van deze partijen. Deze omschrijving bepaalt formeel tot welke partij men behoort. Ook al staat er iets anders in de functiebeschrijving of op het visitekaartje. Bepalend is de wijze waarop men in een bepaalde situatie feitelijk handelt. Iemand kan zelfs tot meerdere partijen behoren of wisselen van partij. Zo kan een opdrachtgever als werkgever gezien worden als

hij een medewerker van de aannemer of een zzp'er direct gaat aansturen. Dit is naast zijn verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid ook weer van invloed op de daarbij horende inspanningsverplichtingen. In het overzicht in 2.2 zijn de verantwoordelijkheden en inspanningsverplichtingen van de partijen geplaatst.

PARTIJ	KENMERKEN
Opdrachtgever	Iemand, of een organisatie, die tegen betaling werkzaamheden of diensten uitbesteed aan een bedrijf. In de uitbesteding wordt het eindresultaat van de werkzaamheid of dienst omschreven. Dit kan bijvoorbeeld ‘een klus’ in regie of voor een vast bedrag zijn. Kenmerkend voor de rol van de opdrachtgever is dat hij tijdens de uitvoering van de werkzaamheden geen gezagsverhouding met de uitvoerenden heeft zoals in dit overzicht omschreven is bij de werkgever. De opdrachtgever bemoeit zich niet rechtstreeks met de manier waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd. Wel kan hij toezicht houden op de gemaakte (veiligheids)afspraken en overleg hebben over de voortgang van de werkzaamheden en de geconstateerde onveilige situaties.
Opdrachtnemer	De opdrachtnemer is een overeenkomst betreffende het uitvoeren van werkzaamheden of diensten met de opdrachtgever aangegaan. Dit kan een mondelinge of schriftelijke overeenkomst zijn waarin minimaal de prijs en de uit te voeren werkzaamheden zijn opgenomen. De opdrachtnemer voert dit geheel zelfstandig in eigen beheer uit of besteedt dit weer uit aan bijvoorbeeld een onderaannemer. Zowel de hoofdaannemer als de onderaannemer zijn vaak ook een werkgever.
Zelfstandige zonder personeel (ZZP'er)	Een ZZP'er is een opdrachtnemer zoals hiervoor omschreven is. Alleen heeft hij geen werknemers die voor hem werkzaamheden verrichten. Als hij wel iemand voor hem laat werken dan is hij werkgever. Laat hij zich inhuren en werkt hij onder een bepaalde gezagsverhouding (zie werkgever) dan is hij een werknemer.
Werkgever	Een werkgever geeft aan iemand, of via zijn medewerker, de opdracht om bepaalde werkzaamheden te gaan uitvoeren. Bepalend hierbij is dat er een gezagsverhouding is. De persoon die de opdracht uitvoert wordt dan als werknemer gezien. Dit betekent dus niet dat als iemand tegen een andere persoon zegt ‘ga dit of dat doen’ hij dan formeel de werkgever is. Dit blijft altijd zijn baas, vaak is dat de directie.
Werknemer	Iemand die in opdracht en onder gezag werkzaamheden verricht. De persoon die opdracht geeft is de werkgever, of zijn gedelegeerde. Er ontstaat dan een werkgever-werknemerrelatie. Of er wel of geen arbeidsovereenkomst of betaling van loon is, is hierop niet van invloed.
Inhuurkracht	Iemand die tijdelijk via een uitzendbureau is ingehuurd is ook een werknemer van de werkgever die hem ingehuurd heeft.
Uitzendbureau	Een organisatie die bemiddelt tussen personeel (de werknemer) en een bedrijf dat personeel inhuurt (de werkgever). Formeel is het uitzendbureau voor een deel ook de werkgever.
Terreineigenaar	De terreineigenaar is, zoals de naam al aangeeft, de eigenaar van een terrein. Dit kan zijn bos, natuurterrein, watergangen en landbouwgrond. Als hij op zijn terrein ook andere onroerende goederen heeft zoals gebouwen en dergelijke en hij is daar ook eigenaar van, dan is hij juridisch gezien eigenaar van een opstal. Ook kan hij eigenaar van dieren zijn, met uitzondering van wild.
Wegbeheerder	Openbare wegen zijn in eigendom van de wegbeheerder. Zij zijn naast de eigenaar ook de beheerder. Dit zijn meestal gemeenten, provincies, het rijk of waterschappen.

2.2 De verantwoordelijkheid en inspanningsverplichting van de betrokken partijen

Op basis van de geldende wetgevingen (Burgerlijk wetboek, Arbowet) zijn hieronder de algemene en meest voorkomende verantwoordelijkheden en inspanningsverplichtingen voor de betreffende partijen gegeven.

Dit richt zich voornamelijk op de veiligheidsaspecten bij het uitbesteden van werkzaamheden in de bos- en natuursector.

Een partij kan afhankelijk van de daadwerke-

lijke situatie ‘meerdere petten’ op hebben. Daarbij is er ook een of overlap van verantwoordelijkheden en inspanningsverplichtingen. Bijvoorbeeld bij het treffen van veiligheidsmaatregelen voor derden hebben de opdrachtgever, de opdrachtnemer, de werkgever en de terreineigenaar allemaal hun verantwoordelijkheid.

PARTIJ	VERANTWOORDELIJKHEID EN INSPANNINGSVERPLICHTING
Opdrachtgever	<ul style="list-style-type: none"> • In de voorbereiding van de uit te besteden werkzaamheden de bijzondere risico's inventariseren en indien mogelijk aanpakken. Bij de inschrijving of gunning van de werkzaamheden de mogelijke restgevaars die voortkomen uit die risico's bekend maken. • Wetenschap hebben van de kennis en uitvoering van het veilig handelen betreffende de werkzaamheden van de opdrachtnemer. • Schade aan voorbijgangers (derden) voorkomen door afspraken te maken met de eigenaren van wegen of terreinen waarop de werkzaamheden invloed kunnen hebben. • Tijdens de uitvoering toezicht houden op de specifieke veiligheidsafspraken die vooraf gemaakt zijn. Indien nodig geconstateerde onvolkomenheden melden aan de verantwoordelijke persoon van de opdrachtnemer.
Opdrachtnemer	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan de afgesproken veiligheidsmaatregelen die de bijzondere risico's vereisen. Dit kan zijn: opvolgen van de concrete veiligheidseisen van de opdrachtgever of die zelf zijn vastgesteld. • De overige partijen, zoals onderaannemers, die werkzaamheden op de werkplek uitvoeren voorlichten over de vastgestelde veiligheidsmaatregelen voor de bijzondere risico's. • Het coördineren van de algemene veiligheid die nodig is als er samengewerkt wordt. • Ingrijpen als dit noodzakelijk is, bijvoorbeeld als een onderaannemer zich niet aan de gemaakte veiligheidsafspraken voor die werkplek houdt.
Zelfstandige zonder personeel (ZZP'er)	<ul style="list-style-type: none"> • Als hoofdaannemer zijn de hierboven bij 'Opdrachtnemer' genoemde aandachtspunten aan de orde. • Risicovolle werkzaamheden conform de daarvoor geldende eisen uit de Arbowet uitvoeren. • De werkzaamheden en de werkplek dusdanig uitvoeren en inrichten dat er geen gevaar is voor de omstanders en overige uitvoerenden. • Op de werkplek als onderaannemer de veiligheidsafspraken naleven die over de bijzondere of algemene risico's gemaakt zijn.

PARTIJ	VERANTWOORDELIJKHEID EN INSPANNINGSVERPLICHTING
Werkgever	<ul style="list-style-type: none"> • De gevaren en risico's van de werkplek inventariseren en deze beheersbaar maken. • Zorgen dat alle arbeidsmiddelen die op de werkplek gebruikt worden veiligheid zijn. • De medewerkers altijd voorzien van de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen instructie, voorlichting en scholing. • Tijdens de werkzaamheden voldoende maatregelen nemen voor de veiligheid van derden.
Werknemer en inhuurkracht	<ul style="list-style-type: none"> • Alle veiligheidsinstructies van de werkgever betreffende de werkzaamheden opvolgen. • Niet opzettelijk onveilig handelen waardoor hijzelf of anderen in gevaar komen. • Deelnemen aan de door de werkgever georganiseerde instructies, voorlichtingen en scholing.
Uitzendbureau	<ul style="list-style-type: none"> • Weten dat het uit te zenden personeel niet in onveilige situaties komt te werken. Daarover is contact nodig met de inhurende partij. Naast een indruk over de veiligheids situatie op het bedrijf moet ook afstemming over de noodzakelijke instructies, voorlichtingen en scholing plaats hebben.
Terreineigenaar	<ul style="list-style-type: none"> • Voorschriften over het waarborgen van de veiligheid van de bezoekers van het terrein aangeven en afspreken. Zoals: bepaalde tijdstippen uitvoering van werkzaamheden, extra afschermen van plekken waar veel publiek komt (parkeer- en picknickplaatsen), veiligheid van opslag van het geveld hout. • Altijd ingrijpen als er zichtbaar zeer risicovolle activiteiten op het terrein plaats vinden die direct een gevaar voor de omgeving betekenen.
Wegbeheerder	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunning of toestemming verlenen voor het tijdelijk gebruik van de weg en bermen. Bijvoorbeeld: opslag van hout en maaisel, tijdelijke in- en uitrit voor machines en houttransport, diverse werkzaamheden aan bomen en hekwerken. • Aangeven of er tijdelijke verkeersmaatregelen noodzakelijk zijn en aangeven welke dat moeten zijn. • Handhaven van de afspraken en direct ingrijpen bij het ontstaan van onveilige situaties op of naast de weg. De wegbeheerder zal de directe veroorzaker van het gevaar daarop aanspreken, maar zal dit ook bij de opdrachtgever doen.

3 Wet- en regelgeving

Veel wet- en regelgeving is, of kan, van toepassing zijn op de veiligheidsafspraken tussen de opdrachtgever en de opdrachtnemer. Dit is gericht op de veiligheid van de uitvoerende medewerkers en bezoekers of passanten bij de uit te voeren werkzaamheden. De verantwoordelijkheden en inspanningsverplichtingen van de betrokken partijen zijn in de wet- en regelgeving duidelijk benoemd. De gedetailleerde invulling van de voorschriften en de wijze waarop de veiligheidsmaatregelen uitgevoerd moeten worden, wordt aan de betreffende partijen overgelaten. Dit kan uitgewerkt zijn in branche-afspraken of normen. Maar ook vindt dit op individueel- of bedrijfsniveau plaats, zoals in voorwaarden in de aanbesteding of contracten.

3.1 Burgerlijk wetboek

Het Burgerlijk wetboek staat bovenaan in de rangorde van de diverse wet- en regelgeving. Dit betekent dat bij een aansprakelijkheidsstelling eerst het Burgerlijk wetboek geraadpleegd wordt. Hiermee wordt door de hoedanigheid die iemand heeft zijn verantwoordelijkheid en inspanningsverplichting bepaald. Anders gezegd; wie zal in een bepaalde situatie aansprakelijk gesteld worden. Bijvoorbeeld bij een schadeclaim of een ernstig ongeval.

De aansprakelijk gestelde partij kan bijvoorbeeld bewijzen moeten aanleveren die aantonen dat al het mogelijke gedaan is om de ontstane (ongewenste) situatie te voorkomen. Dit is met name belangrijk voor de partijen die een bepaalde zorgplicht hebben zoals; werkgevers, terreineigenaren en wegbeheerders.

Kenmerkend is dat de voorschriften uit het Burgerlijk wetboek niet in een onderlinge afspraak, bijvoorbeeld in een contract, gewijzigd kan worden. Een terreinbeheerder kan zijn risicoaansprakelijkheid, zijn zorgplicht voor bijvoorbeeld de bezoekers, contractueel dus niet volledig overdragen aan een uitvoerende aannemer.

Verder geeft het Burgerlijk wetboek in het kader van ‘aanneming van werk’ voorschriften die betrekking hebben over de contractuele aansprakelijkheid. Dit onderdeel handelt onder andere over ontstane conflicten tussen partijen betreffende de inhoud van de te leveren werkzaamheden en de betaling daarvan. Ook al is een overeenkomst niet schriftelijk vastgelegd, de voorschriften uit het Burgerlijk wetboek blijven altijd van toepassing.

3.2 Arboret en Arbobesluit

De Arboret en het Arbobesluit zijn de belangrijkste wettelijke kaders die de arbeidsomstandigheden aangaan. In de Arboret en het Arbobesluit zijn de kadervoorschriften opgenomen betreffende de veiligheid, de gezondheid en de psychosociale arbeidsbelasting bij de uitvoering van werkzaamheden.

De Arboret richt zich hoofdzakelijk op de zorgplicht die de werkgever voor zijn werknemers heeft. Er is echter een onderdeel dat zich richt op afspraken tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Dit is het Bouwproces dat is opgenomen in het Arbobesluit, (hoofdstuk 2 afdeling 5). De aandachtspunten hierin gaan

hoofdzakelijk over de aspecten veiligheid en gezondheid. Met name de organisatie hiervan voorafgaand en tijdens omvangrijke uit te voeren (bouw)projecten. Het verplicht op te stellen dossier hieruit is het 'Veiligheids- en Gezondheidsplan' (V&G plan). Hierin moeten de taken en de verplichtingen van de diverse betrokken partijen worden vastgelegd, onder andere die van de opdrachtgever. Voor de gebruikelijke werkzaamheden in bos- en natuurterreinen is het Bouwbesluit en het daarin opgenomen V&G plan niet van toepassing. Maar wel bijvoorbeeld voor grondverzetwerkzaamheden of de bouw en renovatie van gebouwen.

3.3 Overige wetgeving

Naast de Flora- en Faunawet zijn er nog enkele wetgevingen waarmee men tijdens aanbestedingen als opdrachtgever en opdrachtnemer mee te maken kan krijgen.

► **Wet arbeid vreemdelingen (Wav)**

De verantwoordelijkheid voor de uitvoerenden op de werkplek ligt altijd bij de werkgever. Alleen bij de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) is op een werkplek ook de opdrachtgever direct in overtreding wanneer uitvoerenden zonder de noodzakelijke persoonsdocumenten werkzaamheden uitvoeren.

► **Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION)**

Deze wetgeving wordt ook wel de Grondroedersregeling genoemd. Het heeft als doel om tijdens graafwerkzaamheden schade aan de ondergrondse kabels en leidingen te voorkomen. Zoals de naamgeving van de wet al aangeeft, richt deze zich op het verkrijgen van de informatie over de locatie van de netwerken. Dit is enerzijds een verplichting van de eigenaren van de kabels en leidingen. Aan de andere kant moet de grondroerder die ergens mechanisch gaat graven (ongeacht de diepte) dit altijd melden, de KLIC melding. Terreineigenaren die regelmatig op hun terrein grondbeperkingswerkzaamheden niet dieper dan 50cm verrichten (bijvoorbeeld agrarische activiteiten), kunnen met een eenmalige melding volstaan.

► **Wet op de archeologische monumentenzorg**

Deze wetgeving beoogt het culturele erfgoed zowel in als boven de grond te behouden. In de gemeentelijke bestemmingsplannen moeten de zogenaamde attentiegebieden uitgewerkt zijn. Dit kan betekenen dat voordat op een locatie door werkzaamheden de grond verstoord wordt er eerst door de gemeente een vooronderzoek verplicht gesteld wordt.

4 Contracten en certificering

Een eigenaar van een bos- en natuurterrein, of een andere opdrachtgever, wil natuurlijk het liefst de werkzaamheden aan een opdrachtnemer gunnen die hij kan vertrouwen. Hiervoor kan de opdrachtgever voor een gecertificeerd bedrijf kiezen. Maar daarbij blijft het altijd belangrijk om goede afspraken over de uit te voeren werkzaamheden en de veiligheidsaspecten te maken.

4.1 Contracten en overeenkomsten

In de contracten en overeenkomsten worden afspraken tussen de opdrachtgever en de opdrachtnemer vastgelegd. Als beide partijen met een dergelijke verbintenis akkoord gaan heeft dit een juridische betekenis. Men moet de gemaakte verplichtingen nakomen, zo niet dan kan de ene partij de andere partij daarop aanspreken. De inhoud van een verbintenis heeft hoofdzakelijk betrekking op de uit te voeren activiteiten of levering- en betalingsvoorwaarden van producten. Hierin kunnen ook diverse voorwaarden over de veiligheid- en gezondheidsaspecten zijn opgenomen. De overeenkomsten kunnen op diverse manieren gemaakt zijn. Dit kan uiteenlopen van een mondelinge overeenkomst tot en met een groot langlopend contract met een omvang van honderden pagina's.

De afspraken binnen deze overeenkomsten en contracten mogen niet strijdig zijn met geldende wet- en regelgeving. Als dit er toch in opgenomen is, en beide partijen gaan daarmee akkoord, dan kan dit uiteindelijk geen rechtsgeldigheid hebben. Zoals bijvoorbeeld in een contract vastleggen dat schade aan derden nooit bij de eigenaar van een terrein geclaimd kan worden. Of dat afgeweken moet worden van bepaalde wettelijke veiligheidsvoorschriften.

Andersom is de toevoeging bij een overeenkomst dat een aannemer conform de voorschriften uit Arboret moet werken dubbelop, want dat moet hij hoe dan ook toch al, wel of geen contract. Concrete specifieke veiligheids- of gezondheidseisen opnemen is juist belangrijker. Bijvoorbeeld; veiligheidsmaatregelen treffen voor de bezoekers bij renovatiewerkzaamheden aan een bezoekerscentrum.

Duidelijke afspraken over de noodzakelijke veiligheid- en gezondheidsmaatregelen maakt dat de bijhorende kosten hiervoor inzichtelijk zijn. Deze kunnen dus ook ingecalculereerd worden. Daarbij hoeft tijdens de feitelijke uitvoering van de werkzaamheden ook geen meningsverschil te ontstaan over de gewenste uitvoering van de veiligheidsmaatregelen, dit is immers al vastgelegd.

Als het Veiligheid- en Gezondheidsplan (V&G plan) bij een overeenkomst verplicht is dan wordt dit als een onderdeel van het contract opgenomen. Hierin kan ook naar de betreffende normen, publicaties of brancheafspraken verwezen worden. Ook al is een V&G plan niet conform het Arbobesluit verplicht, dan kan het alsnog een onderdeel van een bepaalde contractvorm opgenomen zijn.

- ▶ **Een bekend voorbeeld waarmee een overeenkomstenvorm wordt opgesteld is de RAW bestek/systematiek. Dit is sterk gericht op de infrastructuur- en bouwactiviteiten. Maar ook het uitbesteden van groenwerkzaamheden door overheden gebeurt vaak in een RAW systematiek. In de bos- en natuurterreinsector wordt de RAW systematiek onder ander toegepast bij grootschalige grondverzet- en infrastructuurwerkzaamheden, bouw en verbouw van gebouwen.**
- ▶ **Naast het beschrijven van de uit te voeren werkzaamheden zijn er ook contractvoorwaarden. Zo wordt de UAV (Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken) bij de RAW van toepassing verklaard. Het toenmalige Bosschap heeft Algemene Aannemingsvoorwaarden in de Bosbouw opgesteld die aan een overeenkomst gekoppeld kan worden. Met name deze contractvoorwaarden zijn van belang als er een geschil is over bijvoorbeeld bij betalingen, uitvoeringstermijn, schade, de oplevering of de uit gevoerde diensten.**

In de voorbereidingsfase en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zijn in de RAW

systematiek en de UAV ook de taken en verantwoordelijkheden van de opdrachtgever en opdrachtnemer opgenomen. Zoals het melden van schade, voortgangsrapportage, toezicht enz. Een opdrachtgever is na de voorbereidingsfase dus nog niet klaar. Als hij het werk heeft uitbesteed zal hij ook de directievoering (toezicht) moeten plegen. De afspraken moeten immers op alle facetten worden nagekomen. Dit geldt ook voor alle andere vormen van overeenkomsten en de daarbij behorende voorwaarden.

4.2 Bedrijfscertificering

Met een bepaalde certificering maakt een bedrijf aantoonbaar dat aan de gestelde certificeringseisen voldaan is. Een certificering van een bedrijf die werkzaamheden in de bos- en natuurterreinen uitvoert is geen wettelijke verplichting.

Bedrijfscertificeringen (ErBo, Groenkeur, VCA) zijn vaak ontwikkeld en worden beheerd door een beroepssector. Maar soms kan dit ook door onafhankelijke organisaties geschieden (ISO).

De onderwerpen van de certificeringen, de inhoudelijke eisen dus, betreffen over het algemeen de volgende begrippen; kwaliteit, veiligheid, milieu, onderaanneming, zorgvuldigheid en klachtenafhandeling.

Om misverstanden te voorkomen is het zinvol om de inhoudelijke betekenis en de kaders van de bedrijfscertificering te kennen. Begrippen als milieu en veiligheid zijn namelijk ruim te interpreteren. Inhoudelijke informatie over de certificeringen is altijd te verkrijgen bij de

beheerder of de toekennende instanties van het betreffende certificaat.

Concretiseren van bepaalde voorwaarden aan een gecertificeerde opdrachtgever is voor sommige specifieke omstandigheden en situaties vaak noodzakelijk. Bijvoorbeeld bij afspraken maken over de veiligheid voor de bezoekers of weggebruikers.

In het volgende overzicht wordt in het kort de betekenis gegeven van de meest voorkomende bedrijfscertificeringen die in de bos- en natuurbeheersector voorkomen en die daarnaast momenteel in het algemeen bekend zijn.

► ErBo Erkenningsregeling Bosaannemers

Deze regeling is van het Stichting Kwaliteit Bos-, Natuur- en landschapswerk (SKBNL) en richt zich op de aannemers die werkzaamheden in de bos- en natuursector uitvoeren.

Belangrijke voorwaarden zijn: scholing van de uitvoerende medewerkers, het toepassen van de arbeidsvoorwaarden, de kwaliteit van het geleverde werk, en correcte bedrijfsadministratie.

De opdrachtgever kan met name verwachten dat een ErBo bedrijf medewerkers heeft die geschoold zijn in diverse boswerkzaamheden en veilig werken, aan de administratieve bedrijfsverplichtingen voldoet, de werkzaamheden correct uitvoert.

► FSC Forest Stewardship Council

FSC richt zich op verantwoord en duurzaam bosbeheer waarbij de veiligheid van de uitvoerenden van de boswerkzaamheden een onderdeel is. Werkzaamheden in een FSC gecertificeerde bosterrein mogen alleen door aannemers uitgevoerd worden die aantoonbaar veilig en zorgvuldig hun boswerk uitvoeren. Aannemers kunnen zich hiervoor conform de FSC voorwaarden certificeren.

► Groenkeur

Groenkeur is van Stichting Groenkeur, deze is opgezet door de bedrijven uit de groene sector. Het richt zich op de particuliere en zakelijke markt zoals, groenvoorziening, tuinaanleg en onderhoud, daktuinen en gevelbegroeiing.

Voorwaarden zijn onder andere: bezitten van een kwaliteitssysteem voor bedrijfsvoering, vakkundigheid van het personeel, tevredenheid en betrouwbaarheid van de uitvoering van de opdracht.

De opdrachtgever (consument) kan met name verwachten dat een bedrijf met een Groenkeur certificaat de afgesproken werkzaamheden vakkundig, kwalitatief en tijdig oplevert. Zo niet dan is het eenvoudig bij de stichting een klachtenprocedure in te stellen.

► VCA Veiligheid, Gezondheid en milieu checklist Aannemers

VCA komt voort uit de eigenaars van de petrochemische industrie en wordt beheerd door de stichting samenwerken voor veiligheid (SSVV). VCA richt zich op de aannemers die hun werkzaamheden in de petrochemische industrie uitvoeren. Maar momenteel is VCA dusdanig ingeburgerd dat bij de aannemers en opdrachtgevers uit andere sectoren VCA een standaard onderdeel is.

VCA is een uitgebreide checklijst (vragenlijst) waarin veiligheidsonderwerpen zijn opgenomen waaraan voldaan moet worden. Een bekende vraag uit de lijst is bijvoorbeeld of alle operationele medewerkers in bezit zijn van een VCA persoonsbewijs.

De opdrachtgever kan met name verwachten dat een VCA gecertificeerd bedrijf gecontroleerde aandacht heeft voor de meest voorkomende en algemene veiligheidsaspecten binnen zijn bedrijfsvoering.

► ISO 9001, ISO 14001, NPR 5001

Dit zijn managementsystemen (normen) met daarin altijd een zogenaamde verbetercirkel. ISO 9001 richt zich voornamelijk op de kwaliteitsaspecten van een bedrijf, ISO 14001 richt zich op milieuaspecten en NPR 5001 op arbeidsomstandigheden.

De opdrachtgever kan van deze gecertificeerde bedrijven verwachten dat men intern de norm aangaande veiligheidszaken zorgvuldig georganiseerd heeft.

► **ISO 45001 voorheen OHSAS 18001 Occupational Health and Safety Assessment Series**

Dit is een internationale norm en managementsysteem waarmee de vereiste inspanningen en resultaten voor het beheersen van de gezondheid en veiligheid op de werkplek georganiseerd, verbeterd en vastgelegd worden. Het richt zich met name ook op de kwaliteit, de verbetering en op de invulling van het Arbobeleid dat op het bedrijf van toepassing is. Naast deze interne aandacht kan dit ook uitgaan naar de omstandigheden waar het bedrijf extern haar werkzaamheden verricht, bijvoorbeeld als aannemer. Het is met name voor omvangrijke organisaties goed toepasbaar.

Verwijzingen naar meer informatie

Informatie over contracten

- RAW en UAV www.crow.nl

Informatie over bedrijfscertificeringen

- Erbo www.skbnl.nl
- FSC www.fsc.nl
- Groenkeur www.groenkeur.nl
- VCA www.vca.nl
- ISO www.nen.nl

Informatie over overige wet en regelgeving

- Wav www.wetarbeidvreemdelingen.nl
- Wion www.kadaster.nl/klic
- V&G Plan www.inspectieszw.nl

Informatie over veiligheid in de bos- en natuursector

- VBNE www.vbne.nl/producten

